

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 290. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992358226432/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

fulde Ungdom uden Handlekraft en Gruppe, som netop «fordi ikke alle Blomsterdrømme modnedes» af forsvilet Misfornøjelse med det Virkelige greb ud i den tomme Luft, jog efter Skygebilleder og med egensindig Trods vilde legemliggøre dem, en Ungdom, der prædikede, at Kunst og Poesi og disse Magters Orgao, Fantasien, var det eneste Væsenlige og Levende, men alt Øvrigt Liv og Virkelighed, som plat Prosa var uden Betydning for Geniet og overhovedet af det Onde?²⁾

Og dog var det saare langt fra, at den nye Læres Præster begyndte udæskende eller vildt. Tværtimod, det første Aasyn, der her møder os, er blidt og uskyldigt, et af de reneste og mildeste, der overhovedet forekommer i moderne Literatur. Det er Wackenroder's ædle og blege Ansigt.

Sit første Udtryk fik den romantiske Kunstbegejstring i et fint lille Skrift, forfattet af en sværmerisk Yndling. Med sin brændende Kærlighed til et Liv for Kunsten gik han til Grunde under Trykket af en udvortes Tvang, der med Fadermyndighedens Magt højede ham ind under praktiske Interessers Aag. Han døde med udtømte Kræfter i sit 25de Aar. Hans Liv var som det milde, lune Vindpust, der en Foraarsdag opvarmer Luften og lokker de første Blomster frem. Tieck og han var fortrolige Venner. Hans Breve til Tieck, hvem han i højeste Grad beundrer, vidner om en næsten pigeagtig Kærlighed til den mere fremtrædende Ven.

Paa ethvert større Bibliotek finder man en lille, fint trykt, elegant udstyret Bog fra 1797 uden Forfatternavn, men med Titlen *Hjerleudgydeiser af en kunstelskende Klosterbroder*; den har et sværmerisk Hoved af Raffael til Vignet, en Tegning, paa hvilken han med sine store Øjne, sine yppige Læber og sin slanke Hals ser ud som en aandfuld og kristeligt henrykt Venusdyrker, der vil dø af Brystsyge. Under Billedet staar ikke Raffael simpelt hen, men *Den guddommelige Raffael*; det er Romantikens Raffael. Denne lille, pyntelige Bog, den er ligesom Romantikens og det romantiske Vævs allerførste Celle. Omkring den lejr sig de senere Frembringelser. Dens Spire-Evne har vist sig beundringsværdig stærk, saa lidet den end selv er Foster af en kraftig Opfindsomhed. Det er en Bog, som indeholder lutter vedbendagtigt sig rankende Stemninger, lutter udenfra modtagne Indtryk,

²⁾ Hettner: *Die romantische Schule*, 48.

men afbildede i saa klart og rent et Voks, at Præget blev tydeligt og bestemt. Det er, som Titlen siger, Hjerteudgydelser, en Strøm af inderlig og religiøs Begejstring for Kunsten, og Alt er skrevet i en jævn Stil med faa, simple Tanker, uden Kunstlære. Bogen er da ikke nogen Frembringelse af en stor eller betydelig Aand, men den har én Dyd: den er selvstændig. For Klosterbroderen er det eneste sande Forhold til Kunsten Andagt og de store Kunstnere udkaarne og beaadede Helgene. Hans Beundring overfor dem er et tilbedende Barns.

Flere Gange har i dette Skrift Tieck og Wackenroder samarbejdet. Men fra Wackenroders egen Haand skriver sig i Klosterbroderens Hjerteudgydelser den simple Selvbiografi, som tænkes forfattet af en ung Musiker, Joseph Berglinger, en Skikkelse, der i sin Finhed og Blødhed har nogen Lighed med den Joseph Delorme, under hvis Træk Sainte-Beuve som ung, begyndende Romantiker skildrede sig selv. Berglinger er Wackenroder. Som hin kæmper han for at blive Kunstner imod en Faders Vilje, og samtidigt bestaar han en endnu haardere Kamp mod sig selv om sit Forhold til Kunsten. Hvad der piner ham, hvad der mærkværdigt nok her paa Tærskelen møder den begyndende Romantik som Skyggen af dens Skæbne, det er Frygten for ved altfor udelukkende Opgaaen i Kunsten at blive udygtig til Livet. Det er det, som Rückert saa mesterligt har udtrykt i disse Ord:

Bernene, kære Søn, af dem, der sluger Sabler
i Madras, øver sig ej paa Konfekt i Stabler.
Af Bambus lærer de den skarpe Spids at sluges
for voksende i Kunst tilsidst et Sværd at bruge.
Vil du som Mand formaa at taale Videnskaber,
du over Kunstkonfekt som ung forgæves gaber.

Og det er hvad Joseph udtrykker saaledes: Kunsten er en forførelserisk, forbuden Frugt; den, der engang har smagt dens inderste, søde Saft, er uigenkaldelig tabt for den virksomme, levende Verden. Overfor Virkeligheden staar den blødagtiggjorte Kunstnersjæl som raadvild. Ud af disse pinlige Sindstilstande rives Joseph kun, hvergang en herlig Musik hæver ham højt over Jordelivets Plager; men han kastes frem og tilbage i Stemninger, og han sammenligner selv ganske træffende sin Sjæl med «den svævende Æolsnarpe, i hvis Strenges der aander et fremmed, ubekendt Pust, og hvori vekslende Luftninger tumler